

POSTANOWIENIE

Dnia 8 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie A. C.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 8 września 2025 r.

wniosku obrońcy skazanej go o wyłączenie sędziów Sądu najwyższego od rozpoznania wniosku – sygnalizacji o wznowienie postępowania sądowego III KO 68/25,

na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

p o s t a n o w i ł:

wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Annę Dziergawkę, Marka Motuka, Pawła Kołodziejskiego od rozpoznania sprawy III KO 68/25 wniosku - sygnalizacji o wznowienia z urzędu prawomocnie zakończonego postępowania sądowego.

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanej A. C. o wyłączenie SSN Anny Dziergawki, SSN marka Motuka i SSN pawła Kołodziejskiego od rozpoznania wniosku – sygnalizacji wznowienia z urzędu postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 2 marca 2023 r., sygn. II AKa 291/22 w odniesieniu do skazanej A. C. - z uwagi na wadliwy prawnie sposób powołania SSO X.Y. orzekającej w tej sprawie w instancji odwoławczej na urząd sędziego - skutkujący nienależytą obsadę sądu drugiej instancji (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.)

Jako podstawę wniosku wskazano dyspozycję art. 41 § 1 k.k. w zw. z art. 42 § 1 k.k.

W uzasadnieniu wniosku o wyłączenie podniesiono, że sędzia wskazana we wniosku o wznowienie ze względu na sposób powołania na urząd sędziego sądu powszechnego przez KRS ukształtowaną w trybie ustawy z 2017 r. – organ zależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej, nie gwarantowała bezstronnego rozpoznania sprawy. W związku z tym stwierdzono, że rozpoznanie przez sędziów Sądu Najwyższego wskazanych we wniosku o wyłączenie wniosku o wznowienie, ze względu na tożsamy, wadliwy sposób powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego byłoby złamaniem zasady *nemo iudex in causa sua* zawartej w treści art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k.

Wniosek ten w zakresie wyłączenia SSN Anny Dziergawki mimo, że podniesiono w nim okoliczności uzasadniające wyłączenie sędzi pokrywające się z tymi przedstawionymi w pierwszym wniosku o wyłączenie tej sędzi, podlegał rozważeniu, gdyż pierwszy wniosek o jej wyłączenie nie został rozpoznany.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek zawierający konkluzję wskazującą, że sędziowie Sądu Najwyższego Anna Dziergawka, Marek Motuk i Paweł Kołodziejski rozpoznając wniosek o wznowienie postępowania oparty na przesłance wadliwego powołania sędziego orzekającego w instancji odwoławczej na urząd sędziego sądu powszechnego z udziałem KRS – organu zależnego od władzy ustawodawczej i wykonawczej, rodzącego określone negatywne konsekwencje procesowe w zakresie ukształtowania składu sądu zgodnego z ustawą, jako sędziowie powołani w tej samej wadliwej procedurze orzekaliby we własnych sprawach, w sprawach ich własnego statusu sędziowskiego, jest zasadny. Zatem podstawa wyłączenia sędziów oparta o dyspozycję art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. została uznana za wiodącą w tej sprawie.

Reguła będąca uzasadnieniem wniosku odwołująca się do łacińskiej paremii *nemo iudex idoneus in propria causa* (*nemo iudex in causa sua*), a więc wyrażająca zasadę, że nikt nie może być sędzią we własnej sprawie, została przez ustawodawcę ujęta normatywnie jako jedna z podstaw wyłączenia sędziego z mocy samego prawa (*iudex inhabilis*), w art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. Przepis ten określa, że sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli sprawa dotyczy tego sędziego bezpośrednio. *Ratio legis* tego przepisu sprowadza się do odsunięcia od sprawy sędziego, w sytuacji, gdy jej rozstrzygnięcie wpływa na sferę jego praw i obowiązków. Nie chodzi przy tym jedynie o tak ewidentne przypadki, gdy sędzia jest stroną procesową, która *ex definitione* ma interes prawny w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu, ale o każdy przypadek, gdy sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio (J.

Kosonoga [w:] Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, art. 40, teza 19). Kwestia ta nie jest w doktrynie jednoznaczna. Poza niekwestionowaną sytuacją, kiedy sędzia jest stroną postępowania, proponuje się przyjęcie, że w zakresie dyspozycji art. 40 § 1 pkt 1 mieszczą się także przypadki, gdy rozstrzygnięcie przedmiotu procesu wywiera bezpośredni wpływ na sferę uprawnień i interesów sędziego, takich jak zysk, strata itp. (S. Śliwiński, Polski proces karny przed sądem powszechnym. Zasady ogólne, Warszawa 1961, s. 156; W. Grzeszczyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2010, s. 72) lub gdy z uwagi na własny interes prawny jest on osobiście zainteresowany jej wynikiem (P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. 1, 2011, s. 323), bądź zachodzi materialny lub moralny związek sędziego ze sprawą (L. Peiper, Komentarz do kodeksu postępowania karnego i do przepisów wprowadzających tenże kodeks, Kraków 1933, s. 81). Twierdzi się także, że sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio, gdy z danego rozstrzygnięcia może on odnieść korzyść pośrednią (M. Siewierski [w:] J. Bafia, J. Bednarzak, M. Fleming, S. Kalinowski, H. Kempisty, M. Siewierski, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 1976, s. 86) lub choćby wyłącznie satysfakcję moralną (J. Bratoszewski [w:] L. Gardocki, Z. Gostyński, S. M. Przyjemski, R. A. Stefański, S. Zabłocki, J. Bratoszewski, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I, Warszawa 1998, art. 40, teza 7).

Poza sporem pozostaje jednak twierdzenie, że w dyspozycji art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. mieszczą się przypadki obejmujące taką więź sędziego ze sprawą, że wynik danego postępowania będzie miał znaczenie nie tylko dla jego stron, ale także dla samego sędziego. Trafnie w nowszym piśmiennictwie nawiązuje się w tym zakresie do koncepcji stosunku ustrojowego, funkcjonującego obok stosunku procesowego, pomiędzy stronami procesu oraz sędzią rozpoznającym ich sprawę, eksponującym i reprezentującym imperium państwa. Stosunek ów oparty jest na Konstytucji RP i przepisach ustrojowych sądownictwa. Jego istotą jest obowiązek wykonywania przez sędziego zadań państwa z zakresu wymiaru sprawiedliwości (art. 10 ust. 2 w zw. z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP), połączony z bezwzględnym obowiązkiem bezstronności (art. 45 Konstytucji RP w związku z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej), a także rzetelności działania i przestrzegania prawa (preambuła oraz art. 2, 7 i 82 Konstytucji RP) – szerzej zob. J. Gudowski, *Iudex impurus*. Wyłączenie z mocy samej ustawy sędziego objętego zarzutem wadliwego powołania lub przejścia na wyższe stanowisko sędziowskie, Przegląd Sądowy 2022, nr 5, s. 15-18.

Powyższe oznacza, że wyłączeniu na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. podlega sędzia w sytuacji, w której miałby on dokonać oceny stosunku prawnopprocesowego (którego podmiotem, obok stron, jest także sędzia rozpoznający sprawę), wywierającego zarazem wpływ na jego własne prawa i obowiązki. Jeżeli status sędziego jest wadliwy albo ustrojowo „nieczysty”, to wadliwość ta, wątpliwość i „nieczystość” pozbawiają go

uprawnień i obowiązków jurysdykcyjnych, co najmniej *in casu*, a jeżeli je wykona, spowoduje wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, a więc cel – wymierzenie sprawiedliwości – z powodów leżących po stronie sędziego nie zostanie osiągnięty. Jeżeli natomiast jakość stosunku prawnoprocesowego, jego ważność i skuteczność, zostanie oceniona pozytywnie, uprawnienia i obowiązki sędziego żadnego uszczerbku z tego powodu nie doznają, jak też niezagrożone pozostają publiczne prawa podmiotowe stron. Poza sporem jest, że oceny ważności i skuteczności tego stosunku nie może dokonywać sędzia będący jego stroną albo będący w identycznej sytuacji ustrojowo-procesowej (J. Gudowski, *Iudex impurus...*, s. 19-20).

Prawa i obowiązki jurysdykcyjne wynikające ze stosunku prawno-procesowego wypełniającego publiczne prawo podmiotowe strony są zarazem prawami i obowiązkami służbowymi sędziego, jeżeli zatem zostaną z punktu widzenia ustrojowego zanegowane, to – naruszone lub niedopełnione – bezpośrednio oddziałają także na ten stosunek, powodując odjęcie sędziemu legitymacji do skutecznego wymierzania sprawiedliwości w imieniu państwa. Mogą także doprowadzić do naruszenia ślubowania, które ma nie tylko charakter emblematyczny, uroczysty, ale również materialnoprawny, przekroczenie bowiem granic wytyczonych ślubowaniem oznacza popełnienie przewinienia służbowego i rodzi odpowiedzialność sędziego, a niekiedy także odpowiedzialność państwa. Skoro sędzia, którego prawidłowość powołania oraz „czystość” sędziowskiego statusu sędziego są wątpliwe, a tym samym wątpliwe są jego niezawisłość oraz bezstronność i musi on, rozpoznając sprawę, sam dokonać osądu w tym zakresie, a więc *eo ipso* oceny zachodzącego między nim a stronami stosunku, prawnoprocesowego, to jest z mocy ustawy wyłączony jako *iudex in sua causa*, gdyż – co oczywiste, nawet gdyby był krystalicznie bezstronny – wynik tego osądu, dotycząc go osobiście, wpłynie („oddziała”) na jego prawa i obowiązki z dziedziny prawa publicznego, ale pośrednio dotknie także jego sfery prywatnej. Przepisy wyłączają w tym przypadku sędziego niezależnie od jego subiektywnego poczucia bezstronności i gotowości do jej uszanowania w konkretnej sprawie. Do wyłączenia dochodzi nawet wtedy, gdy sędzia nie jest świadomy istnienia podstawy wyłączenia albo – znając ją – nie akceptuje jej (J. Gudowski, *Iudex impurus...*, s. 20).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że w tej sprawie nie jest zatem możliwe aby wskazani we wniosku o wyłączenie sędziowie Sądu Najwyższego oceniając argumentację wspierającą wniosek – sygnalizację o wznowienie postępowania sądowego, nie oceniali jednocześnie dokładnie tych samych okoliczności (istotnych w zakresie niezawisłości i niezależności w aspekcie instytucjonalnym), związanych z trybem powołania na stanowiska sędziowskie z udziałem KRS ukształtowanej na mocy ustawy z 2017 r., które dotyczą ich samych. Dlatego celem wyeliminowania wszelkich mogących powstać wątpliwości w zakresie zapewnienia skazanemu prawa do

rozpoznania jego sprawy przez niezawisły i niezależny sąd, co do którego nie zachodzi domniemanie braku bezstronności zakotwiczone w art. 40 k.p.k. – należało na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k., wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Annę Dziergawkę, Marka Motuka i Pawła Kołodziejskiego od rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania III KO 68/25.

Kierując się powołanymi względami orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[J.J.]

[a.t]